

Politikere, skandaler og undersøgelser

Undersøgelseskommissioner tager lang tid og koster mange penge. Men måske kan en del skandalesager undersøges af Folketinget selv?

JENS PETER CHRISTENSEN

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Søndagspanelet:

SØREN PIND

EMILIA VAN HAUE

CLAUS BRYLD

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

CATHRINE ERTMANN

BENTE TROENSE

Søndagspanelet

Skat har mistet store milliardbeløb. Men hvorfor? Det skal en dommerledet undersøgelseskommission nu give svar på. Det bliver den 10. kommission siden loven om undersøgelseskommissioner fra 1999. Fælles for kommissionerne har været, at de har taget lang tid og har kostet mange penge. For at finde ud af, om kommissionerne kan komme til at arbejde hurtigere, billigere og bedre, nedsatte regeringen sidste efterår et udvalg. Jeg er formand for udvalget og har her i avisen tidligere skrevet om udvalgets opgave. Udvalget er i sidste måned kommet med en delrapport om erfaringerne med undersøgelseskommissioner. Delrapporten (betænkning nr. 1566/2017) kan man finde på www.jm.dk. Den er måske ikke så morsom læsning, men den prydes dog på forsiden af en humoristisk tegning af Jyllands-Postens fremragende tegner Rasmus Sand Høyer.

I delrapporten gøres regnskabet op. Arbejdet i en undersøgelseskommission har som oftest taget godt tre år, og prisen har ligget mellem 11 og 77 mio. kr. Der er gode forklaringer på begge dele. Hovedforklaringen er, at kommissionerne er blevet bedt om at undersøge et kompliceret og langvarigt hændelsesforløb, hvor man nøje har skullet finde ud af, hvem der har gjort hvad, hvornår og hvorfor. Det har været regeringens og Folketingets ønske at få vendt hver en sten. Og det er så sket. I mit udvalg er vi nu i gang med at finde ud af, hvordan undersøgelseskommissionerne kan forbedres. Der kan godt files og justeres en række steder. Men det vil nok fortsat være sådan, at en undersøgelseskommission, der bliver bedt om at vende hver en sten i en kompliceret sag, ofte vil tage nogle år og koste et tocifret millionbeløb.

Der er derfor også god grund til at overveje alternativer til undersøgelseskommissioner. Regeringen og Folketinget har derfor nu bedt udvalget om at se på andre undersøgelsesformer, herunder navnlig undersøgelser i Folketingets eget regi. En undersøgelseskommission er som en Rolls-Royce. Man kommer sikkert frem. Men den kører

langsomt og adstadigt. Og den er dyr. Spørgsmålet er, om man til tider kan vælge at lade sig bringe frem på en noget billigere og hurtigere måde?

Svaret afhænger nok navnlig af to ting: Hvor kompleks og omfattende er "sagen"? Og hvilke krav stiller Folketinget selv til undersøgelsen?

Det er oplagt, at jo mere overskuelig og enkel en sag er, jo bedre vil den egne sig til, at Folketinget selv undersøger den med spørgsmål til ministeren, samråd i folketingsudvalg eller ved lidt mere omfattende parlamentariske undersøgelser og høringer. Man kan sige, at den såkaldte Christiania-sag i 2013 om justitsminister Morten Bødskovs oplysninger til Folketinget om baggrunden for aflysningen af Retsudvalgets besøg på Christiania var et eksempel på sådan en sag. Her var skriftlige spørgsmål til ministeren og samråd i Folketingets Retsudvalg nok til, at et flertal i løbet af ret få dage mente at have det fornødne grundlag for at kræve ministerens afgang. Men så enkelt er det ikke altid.

Og her kommer betydningen af det andet forhold ind: Folketingets egne krav til undersøgelsen. Efter grundloven kan Folketinget til enhver tid afskedige en minister, hvis man ikke har tillid til vedkom-

mende. Der kræves ingen begrundelse eller omfattende undersøgelser. Utilfredshed med ministerens hårfarve eller skonummer er såmænd nok. I virkelighedens verden har det imidlertid været anderledes.

Undersøger man de seneste 30 års parlamentariske praksis for, hvordan Folketinget har grebet ministeransvaret an, opdager man noget vigtigt. Man opdager nemlig, at Folketinget i vidt omfang har lagt en juridisk præget målestok til grund for bedømmelsen af ministerens politiske ansvar. Man har ønsket at vide to ting, når man har skullet tage stilling til, om der var grundlag for mere alvorligt at kritisere en minister eller kræve vedkommendes afgang: 1) Har ministerens ministerium overtrådt lov og ret? 2) Hvis ja, kan det så bebrejdes ministeren? Det sidste er ikke så enkelt at finde ud af, som det måske lyder. For har ministeren overhovedet været blandet ind? Og har ministeren vidst, hvad der foregik? Eller har han eller hun i hvert fald burdet vide, hvad der foregik? Og hvis ministeren har vidst, hvad der foregik – og måske ligefrem forstået det – har embedsmændene så rådgivet ministeren på en fornuftig måde? Og har ministeren i givet fald fulgt rådene? Eller måske ligefrem modsat sig dem? Eller?

Folketinget har altså ikke villet nøjes med at vide, om noget er gået i svang i ministeriet. Nej, man har også ønsket at kende ministerens præcise rolle i forløbet. På en kort formel: Kunne han eller hun "gøre for det"? Det, som jurister kalder forsæt eller uagtsomhed af en vis grovhed. Altså en juridisk præget målestok.

Det er jo for så vidt både ædelt og fornuftigt, men det udløser også et stort undersøgelsesbehov, når den sag, der er tale om, ikke er ganske enkel og ukompliceret. Derfor har man valgt at nedsætte dommerlede undersøgelseskommissioner.

Under alle omstændigheder er det op til Folketinget selv at bestemme, hvor sikkert et beslutningsgrundlag man vil have for at kritisere eller afskedige en minister.

Hvis Folketinget vil, kan det derfor også vælge at gøre det politiske ansvar gældende på et enklere grundlag end en rapport fra en undersøgelseskommission.

Folketinget kan nøjes med at vurdere, om man har tillid til ministeren. Folketinget kan på den måde – helt i overensstemmelse med grundlovens enkle regel om det politiske ansvar – lade den politiske intuition spille en større rolle frem for juridisk prægede betragtninger.

Sebastian, EEC var en visionær tanke

Leif Steimle
Langå

Kære Sebastian.

Jeg så den 18. juni på DR filmen om dig "Du er ikke alene – filmen om Sebastian", og jeg synes, du fortjener al den hæder, du blev tildelt. Jeg hører gerne mange af dine sange med stor glæde.

Dog må jeg sige, at du og store dele af kultureliten i 70'erne tog alvorligt fejl mht. EF/EU. Du ud-

talte, at man (vel fra politisk hold) både brugte pisk og gulerod, for at Danmark blev stemt ind i EF. Nu synes jeg faktisk, at meget tyder på, at det ikke virker at piske en befolkning, så stemmer den faktisk i trods.

Jeg synes, at alle, også du, må anerkende, at et flertal af danskerne stemte sig ind i EF. I modsat fald er du/I jo ikke demokrater.

Hvis du mener, at modstanderne

af EF havde patent på sandheden om det europæiske samarbejde, er jeg lidt bekymret for din hukommelse.

Nej, EEC var ikke en fiks idé. Derimod var det en visionær tanke om europæisk samarbejde.

Min påstand er, at Danmark som nationalstat – uden for det europæiske samarbejde – hverken ville have ført til mere velfærd (eller kunstnerstøtte, og hvad vi ellers har for den sags skyld). Der-

imod ville vi leve mere isoleret og fattigt. Og nej, de tog jo ikke vores taknemmelighed fra os.

Som verden udvikler sig, er små lande kun stærke, når de står sammen. Derfor er jeg superglad for, at Danmark – den dumme og dejlige tos – gik med i et forpligtende samarbejde i Europa.

Selvfølgelig betyder et samarbejde, hvor samarbejdspartnerne er langt, langt flere end os, at vi ikke

får alt igennem, som vi kunne ønske os, men det ville vi jo aldrig gøre uanset hvad i et globaliseret samfund.

Derfor: Lad os se vore europæiske brødre og søstre som gode samarbejdspartner – efter min mening også gerne i et tættere europæisk samarbejde – frem for at tro på Danmarks egen selvtillstrækkelighed som minipaternalstat, som hører fortiden til.